

Sygn. akt I NO 3/21

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 marca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Mirosław Sadowski (przewodniczący)

SSN Marek Dobrowolski

SSN Krzysztof Wiak (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania R. G.

od decyzji Ministra Sprawiedliwości DKO-(...) z dnia 25 listopada 2020 r. o

odmowie udzielenia płatnego urlopu dla poratowania zdrowia

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 24 marca 2021 r.

oddala odwołanie.

UZASADNIENIE

R. G., sędzia Sądu Rejonowego w K. (dalej: odwołująca się), pismem z 26 października 2020 r. zwróciła się do Ministra Sprawiedliwości o udzielenie jej urlopu dla poratowania zdrowia na okres 6 miesięcy. W uzasadnieniu pisma podniosła, że we wskazanym okresie nie powinna wykonywać obowiązków służbowych z uwagi na pogorszenie się jej stanu zdrowia oraz zastosowane intensywne leczenie farmakologiczne. Do powyższego pisma dołączyła zaświadczenie lekarskie (datowane na 26 października 2020 r.), wydane przez lekarza specjalistę psychiatrii, z którego wynikało, że odwołująca się jest leczona z powodu zaburzeń

afektywnych, jej aktualny stan psychiczny uniemożliwia pełnienie przez nią obowiązków zawodowych, a przewidywany czas leczenia obejmuje okres co najmniej 6 miesięcy.

Minister Sprawiedliwości pismem z 25 listopada 2020 r. odmówił odwołującej się udzielenia płatnego urlopu dla poratowania zdrowia. Uzasadniając decyzję wskazał, że udzielenie sędziemu urlopu dla poratowania zdrowia możliwe jest, gdy w sposób niebudzący wątpliwości zostanie ustalone, że zachodzą wskazane w ustawie przesłanki do jego udzielenia. Minister Sprawiedliwości stwierdził, że nie każda choroba, która jest podstawą dla wystawienia przez lekarza zaświadczenia o czasowej niezdolności do pracy, może uzasadniać udzielenie przedmiotowego urlopu. Wymagane jest zaistnienie szczególnych okoliczności, które w świetle przedstawionej dokumentacji medycznej, z uwzględnieniem dostępnej wiedzy i doświadczenia życiowego, w sposób jednoznaczny wskazują, że udzielenie przedmiotowego urlopu będzie miało znaczenie dla prowadzonego leczenia. Zdaniem Ministra Sprawiedliwości, dokumentacja dotycząca stanu zdrowia sędziego powinna odnosić się zarówno do choroby stanowiącej przyczynę złożenia wniosku o udzielenie urlopu dla poratowania zdrowia, jak i do widoków na zakończone powodzeniem leczenie w okresie, na który został zawnioskowany urlop. Minister Sprawiedliwości wskazał, że z zaświadczenia lekarskiego przedstawionego przez odwołującą się, poza stwierdzeniem o potrzebie zastosowania intensywniejszego leczenia farmakologicznego oraz terapii, nie wynika, że w okresie ewentualnego korzystania z urlopu dla poratowania zdrowia odwołująca się będzie poddana takiemu leczeniu lub terapii, których nie można przeprowadzić w ramach zwolnienia lekarskiego. Nie wynikało z niego również to, jakie okoliczności wskazywały, że leczenie to po upływie 6 miesięcy doprowadzi do uzyskania trwałej poprawy stanu zdrowia. W zaświadczeniu w ogóle nie odniesiono się również do dalszych rokowań. W dalszej części uzasadnienia zwrócono uwagę na to, że odwołująca się jest nieobecna w pracy od 2 miesięcy, przebywając w tym czasie na zwolnieniu lekarskim. Wyrażono tym samym przypuszczenie, że już w tym czasie mogło być podjęte leczenie, o którym mowa w zaświadczeniu. Jeżeli z uwagi na zaostrzenie choroby było wymagane podanie bardziej intensywnie działających leków, to z pewnością zostały już one zlecone.

W przypadku zaburzeń o charakterze depresyjnym, prawidłowo dobrane leki zasadniczo pozwalają na normalne, aktywne funkcjonowanie zawodowe. Dodano również, że leczenie farmakologiczne jest wyłącznie postępowaniem objawowym. W zaświadczeniu lekarskim brak natomiast jakichkolwiek informacji na temat planowanej wobec odwołującej się terapii.

Zdaniem Ministra Sprawiedliwości, przedstawione przez odwołującą się zaświadczenie nie odnosi się do urlopu dla poratowania zdrowia, nie zawiera szczegółowych danych i wyjaśnień wskazujących na przyczyny, z powodu których zalecone leczenie wymaga udzielenia przedmiotowego urlopu, ani nie wymienia takich, z których wynikałoby, że nieudzielenie tego urlopu będzie miało choćby tylko niekorzystny wpływ na przebieg leczenia. Nie można też na jego podstawie ustalić, dlaczego dopiero po upływie 6 miesięcy można przewidywać pozytywne skutki leczenia. Wobec braku skonkretyzowanych i uzasadnionych danych wskazujących na to, że dla przeprowadzenia zaleconego leczenia konieczne jest uwzględnienie wniosku odwołującej się, Minister Sprawiedliwości odmówił udzielenia jej płatnego urlopu dla poratowania zdrowia.

Pismem z 28 grudnia 2020 r. sędzia R. G. wniosła odwołanie od powyższej decyzji Ministra Sprawiedliwości. Odwołująca się wniosła o uchylenie decyzji w całości i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez udzielenie jej urlopu dla poratowania zdrowia na okres 6 miesięcy lub o uchylenie zaskarżonej decyzji w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Ministrowi Sprawiedliwości. Odwołująca się postawiła zarzut obrazy przepisu prawa materialnego, tj. art. 93 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (t.j. Dz.U. 2020, poz. 2072; dalej: p.u.s.p.), poprzez błędną wykładnię oraz niewłaściwe jego zastosowanie. W uzasadnieniu odwołująca się podniosła, że złożone przez nią zaświadczenie lekarskie w swojej treści zawierało stwierdzenia, które pozwalały na ustalenie, że w jej przypadku występują wszystkie przesłanki, które przemawiają za udzieleniem jej urlopu dla poratowania zdrowia. Jej zdaniem, Minister Sprawiedliwości pominął treść zaświadczenia lekarskiego, koncentrując się na jego rzekomych brakach, nie pozwalających na udzielenie urlopu.

Odwołująca się zwróciła również uwagę, że decyzja o udzieleniu urlopu dla poratowania zdrowia nie może być dowolna czy swobodna. Stwierdzenie wystąpienia przesłanek ustawowych winno bowiem skutkować uwzględnieniem wniosku. Jej zdaniem, stwierdzenie w uzasadnieniu decyzji Ministra Sprawiedliwości jakoby nie był on związany treścią zaświadczenia lekarskiego stało w sprzeczności z orzecznictwem Sądu Najwyższego. Odwołująca się podkreśliła, że żaden przepis nie wymaga, aby wnioskowi o udzielenie urlopu dla poratowania zdrowia towarzyszyła dokumentacja medyczna. Co więcej, przedstawione przez nią zaświadczenie, którego rzetelność nie została zakwestionowana, miało oparcie w dokumentacji medycznej, która bez wiedzy specjalistycznej nie nadaje się do analizy i nie mogłaby stanowić przedmiotu krytycznej refleksji Ministra Sprawiedliwości na potrzeby rozpoznania wniosku, z uwagi na brak kompetencji merytorycznych z dziedziny psychologii oraz psychiatrii.

W dalszej części uzasadnienia odwołująca się podniosła, że w przepisach ustawy nie została sformułowana przesłanka wykazania, że planowane leczenie nie może być prowadzone w ramach zwolnienia lekarskiego. Powołując się na ten wymóg, Minister Sprawiedliwości naruszył zatem przepis art. 93 p.u.s.p. Z przepisu tego nie wynika również obowiązek wykazania w zaświadczeniu lekarskim okoliczności związanych z podjęciem terapii psychologicznej, wskazania, że nieudzielenie urlopu dla poratowania zdrowia będzie miało choćby niekorzystny wpływ na przebieg leczenia oraz wykazania, że leczenia nie będzie można przeprowadzić w ramach zwolnienia lekarskiego.

Odwołująca się zwróciła ponadto uwagę, że z przedstawionego przez nią zaświadczenia lekarskiego nie wynikało, że dopiero z upływem 6 miesięcy spodziewana jest poprawa jej zdrowia. Wskazano w nim natomiast, że leczenie będzie trwało nie krócej niż 6 miesięcy, w którym to okresie powinna ona powstrzymać się od świadczenia pracy.

Podkreśliła ona również, że celowo unikała szczegółowego opisu swojego stanu zdrowia i zaobserwowanych symptomów, jak również trudności, jakie rodzą się w jej życiu codziennym i zawodowym, z uwagi na to, że uważa ona sferę zdrowia psychicznego za wymagającą szczególnej ochrony przed wglądem do niej kogokolwiek poza specjalistami z dziedziny psychologii i psychiatrii.

Według odwołującej się, w złożonym zaświadczeniu lekarskim wykazała ona wszelkie przesłanki dla uwzględnienia wniosku o udzielenie urlopu dla poratowania zdrowia. Odmowa jego uwzględnienia była skutkiem nienależytej wykładni przepisu art. 93 § 1 p.u.s.p. i nienależytego jego zastosowania poprzez sformułowanie pozaustawowych wymagań oraz dowolną ocenę wniosku w kontekście wykazanych okoliczności.

Minister Sprawiedliwości złożył odpowiedź na powyższe odwołanie. W piśmie z 14 stycznia 2021 r. wniósł o jego nieuwzględnienie. Zdaniem Ministra Sprawiedliwości, sformułowane przez odwołującą się zarzuty sprowadzają się do polemiki z zawartym w uzasadnieniu decyzji ustaleniem faktów i oceną dowodów, co w świetle art. 398³ § 3 k.p.c. nie może być podstawą odwołania.

W dalszej części uzasadnienia Minister Sprawiedliwości stwierdził, że charakter urlopu dla poratowania zdrowia immanentnie wiąże się z oceną stanu zdrowia sędziego i rekomendowanym sposobem leczenia. Rozważając potrzebę jego udzielenia, Minister Sprawiedliwości musi opierać się zatem na dokumentacji medycznej dotyczącej stanu zdrowia sędziego. Dokumentacja ta powinna odnosić się zarówno do choroby stanowiącej przyczynę złożenia przez sędziego wniosku o udzielenie urlopu dla poratowania zdrowia, jak i do widoków na zakończone powodzeniem leczenie w okresie, na który został zawnioskowany przedmiotowy urlop. Przy podejmowaniu decyzji o udzieleniu urlopu Minister Sprawiedliwości nie może odstąpić od zbadania istnienia okoliczności przemawiających za jego udzieleniem, to zaś wymaga dysponowania odpowiednim materiałem dowodowym. To, że decyzja ta nie ma charakteru swobodnego, uznaniowego, nie oznacza, że rola Ministra Sprawiedliwości została zredukowana do prostego potwierdzenia wniosków z zaświadczenia wydanego przez lekarza. Warunkiem udzielenia urlopu dla poratowania zdrowia jest zaistnienie okoliczności, które w świetle przedstawionej dokumentacji medycznej, a także przy uwzględnieniu wiedzy i doświadczenia życiowego, w sposób jednoznaczny wskazują, że udzielenie przedmiotowego urlopu będzie miało istotne znaczenie dla prowadzonego leczenia i jego rezultatu. Minister Sprawiedliwości ma nie tylko prawo, ale i obowiązek dokonania oceny tego, czy w danych warunkach i na podstawie przedstawionej dokumentacji spełnione są łącznie wszystkie przesłanki do udzielenia tego urlopu.

Przedstawiona dokumentacja musi wskazywać, że przyznanie urlopu dla poratowania zdrowia jest niezbędnym warunkiem skutecznego przeprowadzenia zalecanej terapii. Niedopuszczalne jest bowiem udzielenie tego typu urlopu zamiast urlopu wypoczynkowego lub zwolnienia lekarskiego.

Zdaniem Ministra Sprawiedliwości, to na wnioskodawcy ciąży obowiązek wykazania, że efekty leczenia są zależne od zaprzestania czasowego wykonywania pracy w warunkach korzystania z urlopu dla poratowania zdrowia. Tymczasem przedstawione przez odwołującą się zaświadczenie lekarskie nie pozwalało na ustalenie, czy przesłanki te zostały spełnione. Nie można było w oparciu o nie zweryfikować, czy istniała realna potrzeba udzielenia wnioskowanego urlopu w wymiarze 6 miesięcy, czy zalecany proces leczenia rokuje powrót do pełnienia służby, jak również czy w okresie całej planowanej terapii niemożliwe będzie pełnienie służby przez sędziego.

Minister Sprawiedliwości stwierdził, że z uwagi na to, że odwołująca się nie wykazała, poprzez złożenie stosownych dokumentów, iż zachodzą przesłanki uzasadniające udzielenie jej płatnego urlopu dla poratowania zdrowia, nie był on zobligowany do jego udzielenia. Jednocześnie podkreślił, że nie ma przeszkód do tego, aby sędzia R. G. dysponując już stosowną dokumentacją, ponownie złożyła wniosek o udzielenie przedmiotowego urlopu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z przepisem art. 93 § 1 p.u.s.p., sędziemu można udzielić płatnego urlopu dla poratowania zdrowia w celu przeprowadzenia zaleconego leczenia, jeżeli leczenie to wymaga powstrzymania się od pełnienia służby. Urlop ten nie może przekraczać sześciu miesięcy (art. 93 § 2 p.u.s.p.).

Niewątpliwie treść przepisu art. 93 § 1 p.u.s.p. jest stosunkowo ogólna i nie określa szczegółowo wymogów, jakie spełnić powinien wniosek o udzielenie urlopu dla poratowania zdrowia. Nie wynika z niego wprost, na podstawie jakich przesłanek Minister Sprawiedliwości może go udzielić i jak przebiega procedura podejmowania decyzji w tym względzie. Z uwagi na niewystarczające wyniki interpretacji językowej, konieczne jest odwołanie się do wykładni celowościowej

i zastosowanie jej rezultatów dla zbadania, czy w danym przypadku zasadne jest udzielenie wnioskodawcy urlopu dla poratowania zdrowia. Wśród wyprowadzonych w ten sposób w orzecznictwie szczegółowych przesłanek zastosowania normy z art. 93 § 1 p.u.s.p., które należy każdorazowo zweryfikować, wymienia się: wystąpienie konkretnej choroby, która czasowo uniemożliwia wykonywanie obowiązków zawodowych; leczenie takiej choroby wymaga czasowego powstrzymania się przez sędziego od pełnienia służby; udzielenie urlopu dla poratowania zdrowia jest możliwe wyłącznie w konkretnym celu, który wiąże się z przeprowadzeniem planowanego leczenia, zleconego przez lekarza; urlop taki musi mieć oparcie w zaświadczeniu lekarskim; zaplanowane leczenie rokuje powrót do służby (wyrok Sądu Najwyższego z 10 stycznia 2019 r., I NO 30/18). Oczywistym jest, że dla ustalenia powyższych okoliczności konieczne jest przeprowadzenie postępowania dowodowego i zweryfikowanie, czy w przypadku wnioskodawcy w rzeczywistości niezbędna jest właśnie ta forma tymczasowego zwolnienia od świadczenia pracy. Wymaga to przedstawienia odpowiednich dowodów, na podstawie których można wyprowadzić takie twierdzenie. Dowody te powinny potwierdzać wskazane wyżej okoliczności, w związku z czym musi również istnieć możliwość ich weryfikacji pod kątem prawdziwości wynikających z nich wniosków.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego stwierdza się wręcz, że analiza istoty instytucji określonej w przepisie art. 93 p.u.s.p. sprzeciwia się uznaniu, że Minister Sprawiedliwości przy podejmowaniu decyzji odnośnie udzielenia urlopu dla poratowania zdrowia może odstąpić od zbadania istnienia okoliczności przemawiających za udzieleniem urlopu dla poratowania zdrowia, to zaś wymaga dysponowania przez niego odpowiednim materiałem dowodowym (wyrok Sądu Najwyższego z 7 maja 2019 r., I NO 34/19). Ponadto, podkreśla się, że biorąc pod uwagę charakter i cel urlopu dla poratowania zdrowia, należy uznać, iż wiąże się on immamentnie z oceną stanu zdrowia sędziego i rekomendowanym sposobem leczenia, a co za tym idzie, rozważając potrzebę jego udzielenia Minister Sprawiedliwości musi opierać się w niezbędnym zakresie, wyznaczonym przez indywidualne okoliczności każdego przypadku, na relewantnej dokumentacji medycznej, która odnosi się do choroby stanowiącej przyczynę złożenia takiego

wniosku, jak i widoków na zakończone powodzeniem leczenia we wskazanym we wniosku okresie (wyroki Sądu Najwyższego: z 20 maja 2020 r., I NO 125/19 i z 20 maja 2020 r., I NO 124/19).

Zaświadczenie lekarskie odgrywa niewątpliwie znaczącą rolę przy ocenie zasadności wniosku o udzielenie urlopu dla poratowania zdrowia, jednakże jego treść nie może być dowolna, a sam fakt jego istnienia nie powinien przemawiać automatycznie za pozytywnym rozpatrzeniem wniosku. Oznacza to, że materiał dowodowy w sprawie dotyczącej udzielenia urlopu dla poratowania zdrowia nie może ograniczać się do lakonicznego potwierdzenia choroby i konieczności jej leczenia, z którego nie wynika jednoznacznie, czy stan sędziego w rzeczywistości uzasadnia leczenie w trakcie urlopu dla poratowania zdrowia i czy nie może mieć miejsca w czasie urlopu wypoczynkowego lub zwolnienia lekarskiego. Nie jest wystarczające samo stwierdzenie choroby, która uprawniałaby do wydania zaświadczenia lekarskiego o niezdolności do pracy, jak również zawarcie wskazania medycznego do udzielenia urlopu dla poratowania zdrowia (wyroki Sądu Najwyższego: z 15 stycznia 2019 r., I NO 29/18 i z 10 stycznia 2019 r., I NO 30/18). Wnioskodawca musi przedstawić stosowne dowody, przede wszystkim w postaci dokumentacji medycznej, na poparcie konkluzji, wynikających z takiego zaświadczenia, które będą obiektywnie uzasadniały udzielenie urlopu dla poratowania zdrowia. To na wnioskującym ciąży obowiązek wykazania, że jego leczenie wymagać będzie powstrzymania się od pracy oraz uprawdopodobnienia, że efekty leczenia będą zależne od czasowego zaprzestania jej wykonywania (wyroki Sądu Najwyższego: z 15 stycznia 2019 r., I NO 27/18 i z 27 marca 2019 r., I NO 53/18). Z tych względów za niezasadny należy uznać zarzut, że Minister Sprawiedliwości powołał się na okoliczności, które nie znalazły oparcia w przepisie art. 93 § 1 p.u.s.p.

Argumentacja powołana przez odwołującą się prowadzi również do wniosku, że zawarte w odwołaniu wywody nie potwierdzają *de facto* zarzutu obrazy przepisów prawa materialnego, lecz odnoszą się raczej do kwestionowania oceny dokonanej przez Ministra Sprawiedliwości co do przedstawionego zaświadczenia lekarskiego i uznania go za niewystarczającą przesłankę do udzielenia urlopu dla poratowania zdrowia. Tymczasem, zgodnie ze stosowanym odpowiednio

przepisem art. 398³ § 3 k.p.c., podstawą odwołania od decyzji Ministra Sprawiedliwości w niniejszym postępowaniu przed Sądem Najwyższym nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Niedopuszczalne byłoby zatem kwestionowanie ustaleń faktycznych wynikających z oceny przedstawionego zaświadczenia lekarskiego. Zgodzić należy się przy tym z odwołującą się, że analiza materiału dowodowego wymagałaby posiadania wiadomości specjalnych. Na obecnym etapie postępowania zasięganie takiej opinii jest jednak niedopuszczalne. Dla oceny wystąpienia w niniejszej sprawie przesłanek dla udzielenia urlopu dla poratowania zdrowia nie może mieć również znaczenia okoliczność późniejszego uzupełnienia materiału dowodowego poprzez złożenie przez odwołującą się kopii jej dokumentacji medycznej. Biorąc pod uwagę treść przepisu art. 398¹³ § 2 k.p.c., nie jest bowiem dopuszczalne powołanie nowych faktów i dowodów, a Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia. Zgodnie z dotychczasowym orzecznictwem, Sąd Najwyższy rozpoznając odwołanie nie działa instancyjnie, nie prowadzi postępowania dowodowego, ani go nie ponawia i nie poszerza (wyrok Sądu Najwyższego z 2 czerwca 2020 r., I NO 33/20). Mógł on zatem dokonać oceny poprawności decyzji Ministra Sprawiedliwości jedynie w oparciu o stan faktyczny sprawy, ustalony na podstawie przedstawionego przez odwołującą się zaświadczenia lekarza psychiatry.

Na koniec należy podkreślić, że Minister Sprawiedliwości nie kwestionuje, iż w przypadku odwołującej się mogą zachodzić rzeczywiste przesłanki, przemawiające za udzieleniem jej urlopu dla poratowania zdrowia. Co istotne, nie wyklucza również udzielenia jej takiego urlopu w przyszłości. Wydana przez niego decyzja wynikała przede wszystkim z niewykazania przez odwołującą się, na etapie złożenia przez nią wniosku o udzielenie urlopu dla poratowania zdrowia, wystarczających i przekonujących dowodów. Nie kwestionując choroby odwołującej się, Minister Sprawiedliwości nie znalazł uzasadnienia dla tej formy tymczasowego zwolnienia jej z obowiązków zawodowych w przedstawionym zaświadczeniu lekarskim, które nie precyzuje m.in. czasu, w którym podjęte zostało leczenie i ile dotychczas trwało. W zaświadczeniu lekarza psychiatry wskazano, co prawda, potwierdzenie choroby odwołującej się, konieczność przeprowadzenia

jej leczenia oraz czasowego powstrzymania się przez nią od pracy, jednakże są to sformułowania na tyle ogólne, że nie można ich uznać za wystarczające dla weryfikacji czy konieczne jest udzielenie urlopu dla poratowania zdrowia.

Z tych względów odwołanie jest niezasadne i zasługuje na oddalenie.

Biorąc powyższe pod uwagę, na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.